

Aleksandar Ignjatović,

Živorad Marković

Fakultet pedagoških nauka

Univerziteta u Kragujevcu

Jagodina

aleksig79@yahoo.com

UDK 371.382-053.4

796.11-053.4

373.23

ORGANIZACIJA, ZNAČAJ I ULOGA ELEMENTARNIH IGARA U REALIZACIJI FIZIČKIH AKTIVNOSTI U PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA

Apstrakt. Elementarne igre predstavljaju efikasno sredstava za realizaciju aktivnosti fizičkog vaspitanja kod dece mlađeg uzrasta. Zbog svog širokog spektra aktivnosti različitog intenziteta koje se naizmenično smenjuju, igre predstavljaju idealan izbor kod dece različitih uzrasta i sposobnosti. Osnovne karakteristike elementarnih igara se ogledaju u dostupnost i jednostavnost usvajanja, mogućnosti izvođenja u različitim prostornim uslovima, mogućnosti promene pravila i broja učesnika u zavisnosti od okolnosti i izazivanju vedrog raspoloženja kod učesnika. Međutim, neophodno je poznavati osnovne karakteristike i metodičke napomene prilikom izbora različitih igara kako bi se njima ostvarila pozitivna dejstva na dečji organizam. Primena elementarnih igara je široko zastupljena u fizičkom vaspitanju, i u zavisnosti od karaktera i sadržaja igre moguće je korišćenje određene igre u svakom delu aktivnosti (uvodnom, glavnom i završnom). Uloga vaspitača u organizaciji i izvođenju elementarnih igara je velika jer je on voditelj igre, savetnik, pomagač i sudija. Na taj način, omogućava ostvarivanje vaspitnih ciljeva obezbeđivanjem svih neophodnih preduslova za bezbedno, nesmetano i efektivno sprovođenje izabranih igara.

Ključne reči: elementarne igre, karakteristike igre, uloga vaspitača.

UVOD

Fizička aktivnost je od izuzetnog značaja za pravilan rast i razvoj dece. Pozitivne strane različitih fizičkih aktivnosti ogledaju se u nizu istraženih zdravstvenih parametara kao što su: povećanje aerobne izdržljivosti, nivo lipida u krvi, telesni sastav, metabolizam glukoze istanje skeletnog sistema.

Uprkos jasno dokazanom značaju fizičke aktivnosti, nivo fizičke aktivnosti kod dece u svim krajevima sveta opada (*World Health Organization, Global health risks, 2009*).

Nema sumnje da je smanjen nivo fizičke aktivnosti jedan od glavnih uzročnika epidemije gojaznosti, koja vodi do daljeg povećanja nastanka hroničnih bolesti (WHO, 2009, 2010). Fizička neaktivnost se smatra četvrtim po redu faktorom rizika po zdravlje (WHO, 2010) koji dovodi do fatalnih posledica. Nalazi se iza visokog krvnog pritiska (13%), pušenja (9%) i visokog nivoa šećera u krvi (6%). I pored svih prednosti redovnog fizičkog vežbanja ljudi su danas sve manje aktivni, a slična je situacija i kod dece.

Telesni rast i razvoj se najčešće ističu kao jedan od najvažnijih bioloških zadataka organizovanog fizičkog vežbanja u mlađim uzrastima. Brojna istraživanja su pokazala da različite sportske aktivnosti pozitivno utiču na različite motoričke sposobnosti, kao i na pravilno funkcionisanje svih organa i sistema u mladom organizmu. Nažalost, skorija istraživanja (Tudor-Locke, 2010; Runhaar et al., 2010) ukazuju na to da su deca danas mnogo manje aktivna nego ranije i da se ovaj trend hipokinezije primećuje još u mlađem predškolskom uzrastu. Evidentan trend smanjivanja nivoa motoričkih sposobnosti kod dece školskog uzrasta primetan je u različitim zemljama (Cohen, 2011; Moliner-Urdiales, 2010, Nyberg, 2009).

Preporuke svetskih zdravstvenih organizacija izdate u vezi sa preporučenim fizičkim aktivnostima pokušavaju da ujednače stavove u vezi sa vrstom, načinom i količinom dnevnih fizičkih aktivnosti kod dece. Nekoliko istraživačkih grupa (Armstrong & McManus, 1995; Corbin & Pangrazi, 1998; Biddle, Cavill & Sallis, 1998) preporučuje aktivnosti od najmanje 30 do 60 minuta dnevno. Najčešće se radi o aerobnoj aktivnosti niskog do umerenog intenziteta. Međutim, fizička aktivnost jačeg intenziteta vezuje se za specifične pozitivne zdravstvene efekte, kao što su: snaga, fleksibilnost, čvrstina kostiju (National Strength and Conditioning Association, 2009; Corbin & Pangrazi, 1998), pa je neophodno napraviti optimalnu kombinaciju različitih oblika i intenziteta fizičkih aktivnosti.

Elementarne igre su jedno od osnovnih sredstava koja se veoma često primenjuju u nastavi fizičkog vaspitanja. Zbog svog širokog spektra aktivnosti različitog intenziteta, koje se naizmenično smenjuju, igre predstavljaju idealan izbor kod dece različitih uzrasta i sposobnosti. Međutim, neophodno je poznavati osnovne karakteristike i metodičke napomene prilikom izbora različitih igara kako bi se njima ostvarila pozitivna dejstva na dečji organizam.

OSNOVNE KARAKTERISTIKE IGRE

Igra je slobodna, spontana, dobrovoljna aktivnost

Komenski u delu *Materinska škola* (1946) iznosi svoje viđenje o slobodnoj i spontanoj aktivnosti dece: *deca hoće uvek nešto da rade, jer mlada krv ne može da bude mirna. Ali to je dobro i ne sme im se braniti, dapače, valja nastojati da uvek nešto rade. Neka kao mravi neprestano nešto rade, u tome ih valja pomagati, a kadšto se sa njima i poigrati, jer ih u početku drugome još ne možemo poučavati i vežbati.*

Platon je u svom delu (Platon, 369 B. C.) prepoznao potrebu fizičke aktivnosti mladog deteta rekavši: *Od svih bića, deca ne mogu stajati mirno i držati jezik za zubima: oni uvek žele da se kreću i da galame. Dok skaču i prevrću se puni su radosti i sreće.* I dan danas, ma koliko odrasli ponekad želeli da deca budu makar malo mirnija i tiša, u njihovoj je prirodi da se igraju kroz pokret i neizostavnu galamu i u tome ih nikako ne smemo stalno sputavati i previše braniti. U svom drugom delu (*Republici*), Platon govori o adekvatnim metodama za učenje mladih: *Usiljeno učenje neće ostati u sećanju. Treba izbeći primoravanje i dozvoliti deci da uče u formi igre.* Lazarusova definicija igre pored slobodne aktivnosti pominje i zabavu i rasonodu: *Igra je aktivnost koja je sama po sebi slobodna, besciljna, zabavna i rasonodujuća.* Dolazimo do još jedne osnovne karakteristike igre:

Igra je zabavna i radosna aktivnost

Ponovo možemo početi sa Platonom, koji je govorio kako bi igra i rano obrazovanje trebalo da budu zabavne aktivnosti. Slično razmišljanje je imao i Marko Fabije Kvintilijan, koji govori o naizmeničnom i izbalansiranom smenjivanju igre i učenja, jer bi previše igre moglo voditi lenstvovanju, a premalo igre moglo izazvati „mržnju prema učenju“. On se zalaže da nastava u ranim godinama ima zabavan karakter: *Treba se pre svega čuvati da dete ne omrzne za navek učenje koje ono još nije uspelo da zavoli i da ga jednom iskušena gorčina ne plaši i u poznim godinama. Neka učenje bude zabava za njega* (Kamenov, 1983). I Vebsterov rečnik u svojoj definiciji igre potencira zabavu: *Igra je bilo kakvo vežbanje ili niz akcija namenjenih zabavi ili rasonodi.*

Igra ne teži stvaranju dobra i bogatstva

Najpoznatija je izreka nemačkog filozofa Šilera, koji za igru kaže da je to *besciljno trošenje suvišne energije.* Skoro identična razmišljanja je imao

engleski pedagog Spenser, koji za igru kaže da je to *aktivnost učinjena radi neposrednog zadovoljenja bez obzira na veće koristi*. Ova karakteristika igre je često naglašena i u definicijama igre, kao, na primer, u vaspitnom rečniku: *Bilo koja prijatna aktivnost radi same sebe, bez veze sa višim ciljevima ili budućim zadovoljenjima*.

Neke od bitnih karakteristika igre su *njena neponovljivost*, svakim pokretom svakim aktivnošću menja se tok igre, što je čini *uzbudljivoom i napetom*, što se takođe može smatrati nekim karakteristikama igre. Da bi se igra odigrala, neophodno je postojanje nekih *pravila*, koja se mogu prilagođavati uzrastu i nameni, ne moraju biti striktna i komplikovana, ali je neophodno poštovati ih da bi se osigurao nesmetan tok igre.

DEČJA IGRA

U svim delovima sveta i na svim starosnim uzrastima dece primenjivani su različiti oblici i vrste igara. Poznata slika „Deca se igraju” holandskog umetnika Pitera Brojgela (Pieter Bruegelthe Elder, 1525–1569) najbolje ilustruje način i vrstu aktivnosti dece u XVI veku. Na slici je prikazano preko 50 različitih dečjih igara. Neke od ovih igara su se održale u neizmenjenoj formi i do danas: trule kobile, puštanje zmaja, kotrljanje obruča i dr.

Slika 1. Delo umetnika Pitera Brojgela „Deca se igraju”

Dečja igra je predstavljala neizostavan deo detinjstva i u najtežim uslovima i vremenima, ali danas, kada se sve više pažnje posvećuje deci, pomalo paradoksalno, igra polako gubi korak. Pojedini autori čak smatraju da se dečja igra nalazi u najgorem položaju u svojoj istoriji i smelo tvrde da joj je došao kraj (Frost, 2010). Usled globalizacije dolazi do promena koje ne zaobilaze ni igru.

Preterana zaštita dece od eventualnih padova i težnja ka „kontrolisanim“ aktivnostima i vežbama, u kombinaciji sa betonskim kockama u kojima se stanuje, sve više smanjuju fizičku aktivnost dece, a tome treba pridodati i sve razvijeniju alternativu, odnosno sve agresivniju kampanju industrije sedanterne zabave, u kojoj se deca zabavljaju sedeći i igrajući igrice ili gledajući televiziju.

Svemu ovome treba dodati da i porast ambicija roditelja i želja da dete što pre stekne znanja iz različitih oblasti, neminovno oduzimaju vreme namenjeno igri. Da bi se kompenzovao evidentan nedostatak fizičke aktivnosti, roditelji često usmeravaju decu ka različitim školama i školicama sporta, u kojim uglavnom ne postoji velika mogućnost slobodnog izbora aktivnosti, što je karakteristično za igru, već organizovani rad i trening. Ovakav trening je najčešće usko usmeren ka ranoj specijalizaciju u određenoj sportskoj disciplini i postizanju „vrhunskih“ sportskih rezultata u budućnosti.

Da bi igra ostvarila svoju svrhu, neophodno je detetu pružiti mogućnost izbora (*igra je dobrovoljna aktivnost*), kako bi različitim motoričkim kretnjama, pored tela, dete razvijalo i svoj duh, drugim rečima – treba omogućiti slobodan i svestran razvoj deteta.

ELEMENTARNE IGRE

Elementarne igre spadaju u grupu pedagoških igara i predstavljaju osnovni oblik fizičkog vaspitanja u mlađim uzrastima. Ove igre prvenstveno zadovoljavaju dečju potrebu za kretanjem, primenom različitih vrsta prirodnih oblika kretanja.

Neke od osnovnih karakteristika elementarnih igara su:

Dostupnost i jednostavnost usvajanja. Zasnivaju se na elementarnim oblicima kretanja (hodanje, trčanje, skakanje, penjanje, provlačenje, puzanje i dr.), koje deca mogu izvoditi bez posebne obuke i učenja.

Istu igru moguće je izvoditi u različitim prostornim uslovima (na otvorenom ili zatvorenom), *na različitim podlogama* (na tepihu, parketu, pesku, travi, betonu, snegu itd.) i *u različitim vremenskim uslovima* (leti, zimi). Prostor za igru je uglavnom ograničen.

Elementarne igre *nemaju tačno utvrđena pravila*, već ih je moguće menjati u zavisnosti od okolnosti. Pravila su uglavnom jednostavna, pa ih je moguće lako i brzo shvatiti, ali i promeniti.

Broj učesnika nije ključan i podložan je promeni. Ni prilikom igara takmičarskog karaktera, u kojima učestvuju dve ili više grupa (ekipa), nije neophodno da budu sastavljene iz jednakog broja članova. Bitnije je da ekipe budu približno jednakih sposobnosti.

Neophodno je da igre *izazivaju vedro raspoloženje* da bi ih igrači prihvatili i rado primenjivali ponovo.

U definicijama elementarnih igara od strane domaćih stručnjaka jasno se izdvajaju ove karakteristike:

Pod nazivom *elementarne igre* podrazumevamo najprostije igre. „*One nemaju tačno utvrđena zvanična pravila. U različitim krajevima imaju različite nazive i pravila.*” Pod nazivom elementarne igre podrazumevamo i igre nazvane terenskim igrama. Njihov naziv označava igre na tlu, na zemlji (Tomić, 1968).

Elementarne igre predstavljaju podsticaj za fizički i psihički razvoj deteta. U igri uopšte a naročito u elementarnim igrama, dete se opušta, a napetost gotovo nestaje. *Izazivanje vedrog raspoloženja osnovni je cilj* (Višnjić, 2004).

Elementarne igre se u staroj literaturi mogu sresti pod nazivima: proste, dečje ili narodne igre, jesu najprostije forme igara. U njima se *primenjuju elementarni oblici kretanja uz jednostavna pravila* koja se u trenutku primene mogu prilagođavati prostornim, vremenskim i materijalnim uslovima, a *takođe i broju igrača*. U njima može učestvovati neograničen broj dece (Kragujević, 1983).

Elementarne igre su jedan od osnovnih vidova igara kao načina vaspitanja dece predškolskog i školskog uzrasta. *One predstavljaju najjednostavniji oblik igre s pravilima koja se mogu prilagođavati određenim ciljevima i uzrastu* (Nemec, 1999).

PRIMENA ELEMENTARNIH IGARA U FIZIČKOM VASPITANJU

Primena elementarnih igara je široko zastupljena u fizičkom vaspitanju može se primenjivati gotovo u svakom delu aktivnosti fizičkog vaspitanja. Uvodni deo aktivnosti ima zadatak da uvede učenike u rad, odnosno da podigne nivo funkcionisanja organizma, pa se uglavnom koriste intenzivne igre sa dosta kretanja u kojima će učestvovati svi igrači. Na primer: „Odleženi – zaleđeni”, „Šuge ili ti juriš”, „Lanac” i sl.

Vežbe oblikovanja koje se najčešće izvode u pripremnom delu časa moguće je izvoditi kroz igru. Za rad sa decom mlađeg uzrasta, koja još nisu u dovoljnoj meri upoznata sa terminologijom, načinom postrojavaanja i formacijama za klasične vežbe oblikovanja.

U zavisnosti od nastavne jedinice i cilja koji želimo ostvariti u glavnom delu aktivnosti biraju se igre najpogodnije za to. Različite igre se koriste za razvoj neke motoričke sposobnosti: brzine, snage, spretnosti, izdržljivosti itd. Uglavnom se prilikom izvođenja istovremeno razvija više motoričkih sposobnosti (snaga, brzina, agilnost, koordinacija, preciznost, fleksibilnost i izdržljivost).

Završni deo aktivnosti namenjen je smirivanju funkcija organizma, tj. vraćanju svih psihofizičkih funkcija u prvobitno stanje, te se koriste lagane igre koje ne zahtevaju veći fizički napor. Najčešće su istovremeno samo jedan ili dva učesnika aktivni, dok ostali čekaju da dođe do promene, tj. da oni dođu na red za izvođenje aktivnosti. Kao primeri igara za završni deo časa mogu biti igre: „Pogodi kod koga je lopta“, „Na slovo, na slovo“, „Lopta kroz vrata“, „Nastavi niz“, „Ide maca oko tebe“ itd.).

ULOGA I ZADACI VASPITAČA U ORGANIZACIJI I REALIZACIJI ELEMENTARNIH IGARA

Pre svega podrazumeva se da vaspitač, učitelj ili nastavnik u potpunosti razumeju smisao određene igre i mogućnosti ostvarivanja vaspitnih ciljeva njenom primenom. Uloga vaspitača u organizaciji i izvođenju elementarnih igara je velika jer je on voditelj igre, motivator, pomoćnik, savetnik, pomagač, sudija, a ponekad i sam učesnik sa ciljem uspešnije realizacije igre.

Izbor igre zavisi od brojnih stvari: dela časa ili aktivnosti, odnosno ciljeva koje želimo postići, uzrasta učesnika igre i prostorno-materijalnih uslova za realizaciju. Deci mlađeg uzrasta daju se igre sa jednostavnim pravilima i zadacima da bi datu igru od samog početka izvođenja deca mogla bez većih problema uspešno realizovati. Samo objašnjenje igre mora biti zanimljivo, odnosno prezentovano na način koji će deci držati pažnju i pobuditi interesovanje za realizaciju igre. Takođe, potrebno je koristiti termine i pojave koje su bliske konkretnom dečjem uzrastu. Npr.: vrući krompirići, ide maca oko tebe i sl.

Ako znamo da je jedna od osnovnih karakteristika igre da je to *zabavna i radosna aktivnost*, potpuno je jasno da se igra mora izvoditi u vedrom raspoloženju. Suvišno je reći da vaspitač koji je stalno namrgođen i pokušava da organizuje igru u napetoj atmosferi radi direktno protiv prihvatanja igre od strane dece. Istovremeno, nametanje igre koju deca nisu

prihvatila će biti kontraproduktivno. Umesto toga, savetuje se da se igra malo promeni u pokušaju da je igračima učini zanimljivijom. Igru koju deca prihvate i zavole treba i češće primenjivati. Naravno, i preterano forsiranje iste igre vremenom može dovesti do smanjivanja interesovanja, pa je tu igru potrebno delom izmeniti ili privremeno zameniti drugom igrom. U slučaju da u toku igre nema vedrog raspoloženja, radosti i zainteresovanosti igrača, igra je ili neprilagođena uzrastu, ili slabo pripremljena, organizovana i vođena.

Težina, kompleksnost i intenzitet igre moraju biti prilagođeni uzrastu. Deca se u igri brzo umaraju, ali i brzo odmaraju, pa je *potrebno koncipirati sadržaj igre prema mogućnostima i karakteristikama dečjeg organizma* i omogućiti njegov pravilan rast i razvoj. Previše statična igra, koja onemogućava dečji pokret u predugim vremenskim periodima, neće biti zanimljiva deci, dok će igra koja zahteva predugu cikličnu aktivnost (npr. trčanje), bez dovoljno čestih pauza, dovesti do prevelikog zamora kod dece i stvoriti odbojnost prema takvoj igri. Ovo je naročito izraženo kod dece sa viškom telesne mase, kojima je teže održati kontinuitet kretanja, i koja se dosta brže zamaraju nego ostala deca.

Pre početka igre potrebno je obezbediti prostorno-materijalne uslove za njeno sprovođenje. Bezbednost učesnika je na prvom mestu, što znači da učitelj ili vaspitač moraju proveriti i osigurati bezbednost terena i rekvizita potrebnih za realizaciju igre. Neodgovornost i zanemarivanje neispravnosti prostora za igru može ponekad dovesti i do fatalnih posledica. Nešto manja, ali nikako zanemarljiva opasnost preči od neispravnih sprava i rekvizita. *Održavanje i čuvanje radnog prostora i opreme spada u dužnost onoga ko radi sa njima*, te vaspitač mora odvojiti deo svog vremena da bi osigurao pravilno održavanje svog radnog prostora i opreme.

Realizacija većine igara je *poželjno izvoditi* ukoliko to uslovi dozvoljavaju *na otvorenom prostoru*. Još iz antičkih vremena prepoznata je prednost izvođenja fizičkih aktivnosti na zelenim površinama i svežem vazduhu, u blizini reka, jezera i mora. Reformatori u srednjem i novom veku su ovu činjenicu prihvatili i maksimalno popularizovali igru i fizičku aktivnost na otvorenom (Žan Žak Ruso, Guts Muts, Fridrih Ludvig Jan, Sreten Adžić), da bi i danas, u vremenu sve veće urbanizacije, prednosti vežbanja u prirodnog okruženja ponovo dobija na značaju.

Vežbanje na otvorenom ima ogromne prednosti, ali zahteva i veću obazrivost i pažnju učitelja i vaspitača. Neophodno je *pri odabiru igara uzeti u obzir i vremenske prilike*. U slučaju da je igra na snegu ili na hladnom vremenu treba izbegavati statične igre i birati žive igre sa više aktivnosti koje će održavati telesnu temperaturu učesnika. Po završetku aktivnih igara nema potrebe za izvođenje igara za smirivanje organizma, već se

odmah treba polako vratiti u zatvoreni prostor (vrtić, školu, dom, kuću). U slučaju da se igra izvodi leti, treba izbegavati najtopliji deo dana, i mesta na kojima su učesnici direktno izloženi sunčevom zračenju.

Bez obzira na to da li se igra sprovodi na otvorenom ili zatvorenom prostoru, neophodno je da vaspitač ili učitelj *pripremi potrebne rekvizite pre početka igre*. Odlazak po rekvizite ili traženje rekvizita, dok su deca spremna za igru, oduzima vreme namenjeno igri i istovremeno ostavlja decu bez nadzora, povećavajući mogućnost nastanka povrede.

Kod igara takmičarskog karaktera neophodno je podeliti decu u određeni broj grupa. Broj grupa zavisi od više faktora: konkretne igre, od broja dece, prostora, rekvizita, vrste, obima i intenziteta aktivnosti itd. Bez obzira koliko grupa ima, *najbitnije je da su grupe ujednačene*, odnosno da svaka grupa ima približno jednake šanse za uspeh. U slučaju da je u nekoj štafetnoj igri poželjno da ekipe imaju identičan broj članova a to nije slučaj, preporučuje se da u ekipi koja ima manje članova neko odredi ko će zadatak izvesti dva puta, da bi se ekipe ujednačile po broju članova, a samim tim izjednačile i njihove šanse za pobedu.

Idealno bi bilo da *svi članovi ekipe podjednako učestvuju*, mada je to u velikom broju igara praktično nemoguće. Npr., veoma popularna igra „Između dve vatre“, kojom se u velikoj meri razvijaju gotovo sve motoričke sposobnosti, ima nedostatak da „slabiji“ učesnici uglavnom prvi „ispadaju“ iz igre i do kraja igre učestvuju smanjenim intenzitetom ili samo statiraju. Takvi učesnici će teško zavoleti igru u kojoj nemaju puno šanse za uspeh i pokušavaće na sve načine da eskiviraju učestvovanje u pomenutoj igri. Zbog toga je potrebno često menjati igre da bi sva deca pronašla po neku igru koja im u potpunosti odgovara i omogućava da se iskažu. Da bi se manje spretni učesnici motivisali za učešće u nekoj igri, potrebno je poveriti pojedine službe i funkcije značajne za samo odigravanje igre. Npr. „Na slovo, na slovo“, „Pogodi kod koga je lopta“.

Nakon obezbeđivanja svih preduslova neophodnih za uspešnu realizaciju igre, ukoliko se radi o predstavljanju nove igre, neophodno je objašnjenje osnovnih pravila. Za vreme objašnjenja i demonstracije učitelj ili vaspitač moraju *omogućiti svim učesnicima igre adekvatan položaj*, koji će im omogućiti da bez problema prate uputstva. Najčešće se koriste formacije vrste, polukruga ili nekoliko kolona. U svakom slučaju vaspitač mora biti postavljen tako da ima vizuelni kontakt sa svim učenicima.

Objašnjenje mora biti kratko i jasno – objašnjavaju se najosnovnija pravila neophodna za nesmetano izvođenje igre. Davanje suvišnih informacija na samom početku može potrajati nešto duže, što će dovesti do smanjivanja pažnje učenika, a samim tim i do narušavanja discipline. Objasnjavanje svih detalja odjednom može biti i „prevelik zalogaj“ za

deca i otežati im odvajanje bitnijih od manje bitnih detalja. Nakon osnovnog objašnjenja potrebno je izvesti kratku demonstraciju kako bi se svim učesnicima pojasnile eventualne dileme u vezi sa pravilima igre.

Za vreme igre *vaspitač ne bi trebalo da prečesto prekida igru*, ako to ne utiče drastično i ne remeti dalji tok igre. Preporučuje se da se dodatna pojašnjenja daju u kratkim pauzama, takođe kratko i jasno. *Prekidanje igre zbog nepoštovanja pravila* je neophodno da bi se deci stavilo do znanja da se pravila ne mogu tumačiti kako njima odgovara, ili poštovati samo kada to njima odgovara. *Strogo pridržavanje pravilima je temeljan uslov* za sprovođenje svake igre. Najvažnije je prekinuti igru na početku, tj. pri prvom kršenju pravila, što će svim učesnicima staviti do znanja da se pravila moraju poštovati bez izuzetka.

Za početak se preporučuju igre jednostavnih pravila, u kojima sva deca mogu učestvovati bez ograničenja. Preporučuju se i igre prilagođene uzrastu, bliske podneblju i aktuelnim interesovanjima dece.

U cilju motivisanja dece za učešće u igrama *povremeno se održavaju takmičenja*, tokom kojih učesnici upoređuju svoje sposobnosti. Po završetku igre i proglašavanju pobjednika, preporučuje se i pohvaljivanje poražene ekipe. I kod poražene ekipe se može pronaći neka stvar koju su radili dobro i koja zaslužuje pohvalu, čime će se popraviti njihovo raspoloženje nakon poraza i motivisati za sledeće takmičenje.

Dakle, uloga vaspitača u organizaciji i izvođenju elementarnih igara je velika jer je on voditelj igre savetnik, pomagač, sudija a ne naredbodavac.

LITERATURA

- Armstrong, N. & McManus, A. (1994). Children's fitness and physical activity: a challenge for physical education. *Br. J. Phys. Educ.* (20–26).
- Biddle, S., Cavill, N. & Sallis, J. (1998). Policy framework for young people and health-enhancing physical activity. In S. Biddle, J. Sallis and N. Cavill (Eds.) *Young and Active? Young People And Health-Enhancing Physical Activity: Evidence and Implications* (3–16). London: Health Education Authority.
- Cohen, D. D., Voss, C., Taylor, M. J., Delextrat, A., Ogunleye, A. A., Sandercock, G. R. (2011). Ten-year secular changes in muscular fitness in English children. *Acta Paediatr*, 100 : e175–e177.
- Corbin, C. & Pangrazi, R. P. (1998). *Physical Activity for Children: A Statement of Guidelines*. Reston, VA: NASPE Publications (1–21).
- Frost, J. L. (2010). *A History of Children's Play and Play Environments: Toward a Contemporary Child-Saving Movement*. New York: Routledge.

- Jovanović, A. (2007). *Integralnost dečjeg razvoja kroz igru*. Skripta za predmet Teorija i metodika elementarnih igara (izvod iz literature). Beograd: Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja.
- Kamenov, E. (1983). *Metodika vaspitno-obrazovnog rada sa predškolskom decom*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Komenski, J. A. (1980). *Materinska škola*. Beograd: Privredno-finansijskivodič.
- Komenski, J. A. (1967). *Velika didaktika*. Beograd: ZZIU.
- Komenski, J. A. (1932). *Svet u slikama (Orbis pictus)*. Beograd: Izdravačka knjižarnica Gece Kona.
- Kragujević, G. (1983). *Metodika nastave fizičkog vaspitanja*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Moliner-Urdiales, D., Ruiz, J., Ortega, F. B. et al., and AVENA and HELENA Study Groups. (2010). Secular trends in health-related physical fitness in Spanish adolescents: the AVENA and HELENA studies. *J Sci Med Sport*, 13 (584–588).
- National Strength and Conditioning Association (2009). Youth resistance training: updated position statement paper. *Journal of Strength Conditioning Research*, 23(5 Suppl) (60–79).
- Nemec, P. (1999). *Elementarne igre i njihova primena*. Beograd: Izdavačka zadruga IDEA.
- Nyberg, G. A., Nordenfelt, A. M., Ekelund, U., Marcus, C. (2009). Physical activity patterns measured by accelerometry in 6- to 10-yr-old children. *Med Sci Sports Exerc*, 41 (1842–1848).
- Plato (1955). *The Republic*, translated by HD Lee. Harmondsworth: Penguin.
- Plato (360 BCE). *Laws*, translated by Benjamin Jowett. New York: Basic Books.
- Runhaar, J., Collard, D. C., Singh, A., Kemper, H. C., Van Mechelen, W., Chinapaw, M. (2010). Motor fitness in Dutch youth: Differences over a 26-year period (1980–2006). *J Sci Med Sport*, 13(323–328).
- Tudor-Locke, C., Johnson, W., Katzmarzyk, P. T. (2010). Accelerometer-determined steps per day in US children and adolescents. *Med Sci Sports Exerc*, 42 (2244–2250).
- World Health Organization GLOBAL HEALTH RISKS WHO – Mortality and burden of disease attributable to selected major risks (2009).
- World Health Organization. *Global Recommendations on Physical Activity for Health* (2010). Geneva: WHO Press.
- Višnjić, D., Jovanović, A. & Miletić, K. (2004). *Teorija i metodika fizičkog vaspitanja*. Aranđelovac: Viktor štampa.
- Matić, M. (1992). *Opšta teorija fizičke kulture*. Beograd: Fakultet fizičke kulture Univerziteta u Beogradu.
- Tomić, D. (1968). *Elementarne igre*. Beograd: NIP „Partizan“.

Aleksandar Ignjatović
Živorad Marković

ORGANISATION, SIGNIFICANCE AND THE ROLE OF ELEMENTARY GAMES IN THE REALIZATION OF PHYSICAL ACTIVITIES IN PRESCHOOL INSTITUTIONS

Abstract. Elementary games are an effective means for implementation of physical education in very young children. Its broad spectrum of varying intensive activity are ideal for children of different ages and abilities. Basic characteristics of elementary games are reflected in the availability and ease of adoption, the possibilities of performing in a variety of spatial conditions, the possibility of changing the rules and the number of participants, depending on the circumstances and causing bright mood of the participants. However, it is necessary to know the basic characteristics and methodological notes in the selection of different games in order to achieve a positive effect on the child's overall health. Application of elementary games are widely represented in physical education, and depending on the nature and content of the game it is possible to use certain games in every part of the activities (introductory, main and final). Educator's role in the organization and execution of elementary games is reflected in setting, advising, facilitating and judging the game. In this way, he enables the achievement of educational goals by providing all the necessary prerequisites for safe, smooth and efficient implementation of selected games.

Keywords: elementary games, game characteristic's, educator's role.